

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 1, Vyakarana

लघुशब्देन्दुशेखरः(सञ्ज्ञातः स्वादिसन्धिप्रकरणान्तम्)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) लघुशब्देन्दुशेखरस्य मङ्गलाचरणं विस्तरेण व्याख्यात ।
- (२) 'अचः परस्मिन् पूर्वविधौ' इति सूत्रस्य दलसार्थक्यमुपवर्ण्य विधिशब्दार्थं विचारयत ।
- (३) 'न पदान्त' -सूत्रे अन्तशब्दस्य चरमावयवार्थकत्वस्वीकारे प्रयोजनमुपपाद्य पदेऽन्त इति भाष्योक्तं सप्तमीसमासपक्षं विवृणुत ।
- (४) 'वान्तो यि प्रत्यये' इति सूत्रं यथाशेखरं व्याख्यात ।
- (५) 'एत्येधत्यूत्सु' इति सूत्रं व्याख्याय 'प्रेदिधत्' इति प्रत्युदाहरणं युक्तं वा नेति विचारयत ।
- (६) 'निपात एकाजनाङ्' इति योगं यथाशेखरं वर्णयत ।
- (७) 'डमो ह्रस्वादचि डमुणित्यम्' इति सूत्रं व्याख्याय परमदण्डिनौ इत्यत्र डमुट्कारणं कथम् ? विवृणुत ।
- (८) इसुसोः सामर्थ्ये इति योगं शेखरदिशा व्याख्यात ।
- (९) 'भोभगोअघो' इति सूत्रं यथाग्रन्थं विचारयत ।
- (१०) 'एवञ्च विप्रतिषेधे इत्येषा यथोद्देशैवेति स्थितम्' इति शेखरग्रन्थं निरूपयत ।

000

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 2, Vyakarana

(महाभाष्यम्- १-६ आह्निकानि)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) व्याकरणाध्ययनस्य मुख्यप्रयोजनानि यथाभाष्यं लिखत ।
- (२) 'अकारस्य विवृतोपदेश आकारग्रहणार्थः' इति वार्तिकं यथाभाष्यं व्याख्यात ।
- (३) 'इको गुणवृद्धी' इति सूत्रे 'इक्' ग्रहणस्यावश्यकतां यथाभाष्यं प्रतिपादयत ।
- (४) 'न धातुलोप अधिधातुके' इति सूत्रे परिगणनस्य आवश्यकताऽस्ति न वेति यथाभाष्यं विचारयत ।
- (५) नाज्झलौ सूत्रमिदं यथाभाष्यं व्याख्यात ।
- (६) 'निपात एकाजनाङ्' इति सूत्रं यथाभाष्यं व्याख्यात ।
- (७) प्राप्ताप्राप्तोभयरूपत्रिविधविभाषोदाहरणानि यथाभाष्यं विशदयत ।
- (८) 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रे 'संज्ञोपसर्जनप्रतिषेधेः' कर्तव्यो न वेति विचारयत ।
- (९) 'दाधाघ्वदाप्' इति सूत्रे 'समानशब्दः प्रतिषेधः' इति वार्तिकं व्याख्याय तत्प्रत्याख्यानप्रकारं प्रदर्शयत ।
- (१०) वर्णानामुपदेशस्य फलं विमृशत ।

000

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 3, Vyakarana

वैयाकरणभूषणसारः (धात्वर्थः लकारार्थः प्रकरणद्वयम्) वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-उत्तरतिङ् (णिचप्रकरणादारभ्य परस्मैपदप्रकरणान्तम्)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

- I. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।** **5x10=50**
- (१) 'फलमात्रं धात्वर्थः' इति मीमांसकमतं खण्डयत ।
  - (२) कर्तृकर्मणोरारख्यातार्थत्वे मानं सुष्ठु निरूपयत ।
  - (३) 'फलव्यापारयोर्धातुः' इत्यादिकारिकां सुष्ठु व्याख्यात ।
  - (४) आख्यातस्य कर्तृकर्मशक्तत्वे उभयबोधापत्तिं वारयत ।
  - (५) आख्यातार्थकालस्य व्यापारविशेषत्वे युक्तिं प्रदर्श्य 'भावप्रधानमाख्यातम्' इति सिद्धान्तं व्यवस्थापयत ।
  - (६) 'फलव्यापारयोस्तत्र फले तड्यक्चिणादय' इत्यादिकारिकां व्याख्यात ।
  - (७) 'भूवादयो धातवः' इति सूत्रं व्याख्याय धातुलक्षणं यथाभाष्यं निरूपयत ।
  - (८) 'पश्य मृगो धावति' इत्यत्र वैयाकरणरीत्या निर्दुष्टः शाब्दबोधः कथं फलतीति निरूपयत ।
- II. द्वयोः समाधानं लिखत ।** **2x10=20**
- (१) वर्तमाने परोक्षे.....इत्यादिकारिकार्थमुक्त्वा लडर्थं निरूपयत ।
  - (२) लिडर्थं कारिकासहितं प्रतिपादयत ।
  - (३) ह्यः भूते.....इत्यादिकारिकायाः अर्थमुक्त्वा लिडर्थं निरूपयत ।
  - (४) डिल्लकाराः के तेषामर्थश्च भूषणसारदिशा प्रतिपादयत ।
- III. षट् सूत्राणि व्याख्यात ।** **6x5=30**
- (१) तत्प्रयोजको हेतुश्च ।
  - (२) णौ च संश्चडोः ।
  - (३) प्रजने वीयतेः ।
  - (४) णौ गमिरबोधने ।
  - (५) सनि मीमाघुरभलभशकपतपदामच इस् ।
  - (६) धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा ।
  - (७) इको झल् ।
  - (८) तनोतेर्विभाषा ।

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 4, Vyakarana

(परिभाषेन्दुशेखरः-सम्पूर्णः)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) यदागमपरिभाषायाः सिद्धिप्रकारमुपवर्ण्य अनित्यत्वे मानञ्च प्रदर्श्य तस्याः स्थानिवत्सूत्रेण गतार्थता अस्ति न वेति विचारयत ।
- (२) गौणमुख्यपरिभाषा कुत्र प्रवर्तते ? गौणत्वं मुख्यत्वं च कीदृशमिति शेखरदिशा व्याख्यात ।
- (३) 'असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे' परिभाषायाः अर्थं ज्ञापकत्वं च प्रदर्श्य जातसमकालप्राप्तबहिरङ्गयोः असिद्धत्वे प्रमाणं निरूपयत
- (४) 'सन्निपातलक्षणो विधिरनिमित्तं तद्धिघातस्य' इति परिभाषायाः लोकन्यायमूलकत्वं प्रदर्श्य कीदृशः सन्निपातः स्वीकर्तव्य इति विचारयत ।
- (५) 'वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणम्' इति परिभाषां व्याख्याय भाष्यवार्तिककारयोः मतभेदम् उपस्थापयत ।
- (६) 'अन्तरङ्गानपि विधीन् बहिरङ्गो लुक् बाधते' इति परिभाषायाः ज्ञापकमुपपाद्य अत्र दीक्षितनागेशयोः मतभेदं प्रदर्शयत
- (७) 'वार्णादाङ्गं बलीयो भवति' इत्यस्याः परिभाषायाः ज्ञापकं प्रदर्श्य परिभाषायाः अनित्यत्वं साधयत ।
- (८) 'प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापिग्रहणम्' इति परिभाषां विशदयत । अनित्यत्वे फलान्युपपादयत
- (९) 'उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिर्बलीयसी' इत्यस्याः बीजमुपवर्ण्य न्यायसिद्धत्वञ्च निराकृत्य कारकविभक्तित्वं किमिति निरूपयत ।
- (१०) 'अर्धमात्रालाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः' इति परिभाषा भाष्ये कुत्र ध्वनिता एवञ्चास्याः अर्थं निरूप्य ग्रन्थरीत्या विवृणुत ।

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 5, Vyakarana

(क) महाभाष्ये-पस्पशाह्निकम् (ख) तर्कभाषा-आदितः प्रमाणपदार्थनिरूपणान्तभागः)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) व्याकरणाध्ययनस्य मुख्यप्रयोजनानि कानि विशदयत ।
- (२) 'चत्वारि वाक्परिमिता पदानि.....' इति वाक्यस्याशयं विवृणुत ।
- (३) 'सक्तुमिव तित उना पुनन्तो.....' इमं वाक्यं स्पष्टयत ।
- (४) 'शास्त्रपूर्वके प्रयोगेऽभ्युदयस्तत्तुल्यं वेदशब्देन' वार्तिकमिदं यथा भाष्यं सुस्पष्टयत ।
- (५) 'अथ व्याकरणमित्यस्य शब्दस्य कः प्रदार्थः' वाक्यमिदं महाभाष्यदिशा विवृणुत ।
- (६) तर्कभाषायाः मङ्गलश्लोकसारं लिखत ।
- (७) कति प्रमाणानि ? कानि च तानि ? तेषां लक्षणं समन्वयं च कुरुत ।
- (८) द्वयलक्षणं किम् ? विशदयत ।
- (९) के गुणाः ? यथा शास्त्रं विचारयत ।
- (१०) कति कर्माणि ? कानि च तानि व्याख्यात ।

000